Ilona Vaškevičiūtė

PAVIRVYTĖS-GUDŲ PLOKŠTINIO KAPINYNO TYRINĖJIMAI 1984 M.

1977-1979 ir 1982 m. Mažeikių kraštotyros muziejus, o 1983 m. MAII tyrinėjo Pavirvytės-Gudų kapinyną (Akmenės raj.)(žr.: ATL 1976-1977 metais. V., 1978, p. 174-181; ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 95-97; ATL 1982 ir 1983 metais. V., 1984, p. 111-114).

1984 m. MAII baigė darbus šio paminklo teritorijoje. Buvo tiriamas Š kalvelės pakraštys, iškastas 470 m^2 plotas, atidengti 37 nedegintų mirusiųjų kapai. 3 iš jų datuoti X-XI a., o 34 - XVI-XVII a. viduriu.

X-XI a. kapai aptikti 30-35 cm gylyje, beveik visiškai suardyti. Iš menkų griaučių likučių galima spręsti, jog mirusieji laidoti galvomis į ŠR ir PV. Išlikęs inventorius irgi negausus - pasaginė segė cilindriniais galais, gintaro karoliukas, įvijinis žiedas ir įvija.

XVI-XVII a. kapai rasti 80-120 cm gylyje. Kapų duobės 180-210 cm ilgio ir 45-55 cm pločio tamsesne spalva gerai išsiskyrė iš aplinkinės žemės. Beveik visi mirusieji laidoti skobtiniuose karstuose, galvomis į V ir ŠV, aukštielninki, ištiestomis kojomis ir prie šonų priglaustomis arba ant dubens sudėtomis rankomis. Rasti du dvigubi kapai (Nr. 151, 159). Abejuose kapuose suaugę mirusieji palaidoti su vaikais (k. Nr. 151 moteris su vaiku, k. Nr. 159 - vyras su vaiku).

Dažniausios įkapės - žiedai, monetos, peiliukai. Žiedų viename kape randama nuo 1-2 iki 12-16 (k. Nr. 157, 158, 160, 183). Jie dažniausiai būna išmėtyti po visą kapo duobę arba sudėti krūvelėmis - galvos, rankų ar kojų srityje. Puoštasi signetiniais, paplatinta priekine dalimi padabinta duobutėmis, ir juostiniais, kartais su raidėmis "IHS". Su monetomis palaidota pusė visų mirusiųjų. Tur-

tingiausias monetomis buvo k. Nr. 177. Čia mirusiajam ant dešinės rankos alkūnės buvo padėta odinė piniginės su 41 moneta (monetos - 1555 m. Žygimanto Augusto denarai, 1566-1570 m. dvidenariai ir 1562-1563 m. pusgrašiai). Be to, prie griaučių - po kairiosios rankos žastikauliu gulėjo pasaginė segė gyvuliniais galais. Kape Nr. 158 rasta 14 monetų - 1620-1621 m. Zigmanto III Vazos dvidenariai, Rygos šilingai. Kituose kapuose įdėta po 1-4 monetas. Kape Nr. 150 mirusioji palaidota su amuletu - žalvariu apkaustytu lokio nagu.

Iš viso per šešis tyrinėjimų sezonus Pavirvytėje atidengtas 2900 m^2 plotas, surasti 183 kapai, iš kurių apie 150 datuojami X-XII a., o likusieji - XVI-XVII a. Kapinynas davė vertingos medžiagos vėlyvojo geležies amžiaus žiemgalių kultūrai, jų ryšiams su kuršiais pažinti.

Gintautas Zabiela

BEČIŲ PAKAPĖS TYRINĖJIMAI

1985 m. MMT tyrinėjo Bečių kapinyną, vadinamą Pakape (Ukmergės rajonas, Veprių apylinkė). Jis žinomas nuo XX a. trečiojo dešimtmečio, kuomet jį kažkas tyrinėjęs. Nei tyrinėtojo pavardė, nei radinių likimas nežinomas. Vėliau 10 radinių iš viso. paminklo pateko į tuometinį Karo muziejų Kaune (dabar KVIM, Inv. Nr. 905:1-10). Aštuntajame dešimtmetyje kapinyną žvalgė MAII ir MMT archeologai. Po 1980 metų šalia paminklo įsikūrė Vakarų gilioio grežimo ekspedicijos Veprių skyriaus geologai. Jie dar labiau apardė kapinyno teritoriją, per kurią jau anksčiau buvo prakasta kanalizacijos trasa, tiesti keliai, imamas smėlis. Iš tuo metu suardytų kapų 5 žalvariniai raktai bei žirgo formos kabutis su skambaliukais pateko į Veprių visuomeninį muziejų.